

7. Ансофф И. Стратегическое управление. - М.: Экономика, 1989. Раздел 5.1. Управленческая реакция на неожиданные изменения. 386 - 487.

8. Дикань В.Л. Стратегічне управління [Текст]/ навч. посіб./ В.Л.Дикань, В.О.Зубенко, О.В. Маковоз, І.В. Токмакова, О.В. Шраменко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 272 с.

9. Офіційний сайт Державного підприємства «Український транспортно-

логістичний центр» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.utlc-uz.com.ua/common.html>. - Назва з екрану.

10. Ейтутіс Г.Д. Транспортна логістика – основний напрям удосконалення управління перевізного процесу в умовах реформування залізничного транспорту України /Г.Д. Ейтутіс, В.О. Попов, О.І. Никифорок, Д.Г. Ейтутіс // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління», 2012. – Вип. 21-22, Ч.1. – С. 44-55.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*

УДК 65.012.8:624

КАТЕГОРІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА КАТЕГОРІЇ «ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ» В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Чердніченко А. О., аспірант (ХНУМГ ім. О.М. Бекетова)

У статті аналізуються положення нормативно-правових актів, наводиться визначення понятійного апарату інформаційної безпеки. Визначені головні категорії безпеки в системі корпоративного управління (зокрема підприємств будівельної галузі) та надані пропозиції щодо поліпшення ступеню захисту такої інформації.

Ключові слова: інформація, безпека, види безпеки, категорії інформації.

КАТЕГОРИИ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И КАТЕГОРИИ «ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ» В СИСТЕМЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ

Чердніченко А. А., аспірант (ХНАГХ ім. А.Н. Бекетова)

В статье анализируются положения нормативно-правовых актов, приводится определение понятийного аппарата информационной безопасности. Определены главные категории безопасности в системе корпоративного управления (в частности предприятий строительной отрасли) и представлены предложения по улучшению степени защиты такой информации.

Ключевые слова: информация, безопасность, виды безопасности, категории информации.

CATEGORIES OF INFORMATION SECURITY AND CATEGORY “INFORMATION SYSTEM” IN CORPORATE GOVERNANCE IN CONSTRUCTION INDUSTRY

Cherednychenko A.A., PhD student (HNU of ME)

This article analyzes the provisions of legal acts, given the definition of the conceptual apparatus of information security. Identified major categories of security in corporate governance (including construction enterprises) and provided suggestions for improving the level of protection of such information.

Keywords: information, security, security types, categories of information.

Постановка проблеми. Інформація є основою сучасного суспільства, предметом та продуктом його діяльності. Спостерігається активна розробка і впровадження в усі сфери людської діяльності інформаційних технологій і засобів. Виробляються відповідні пристрої для створення, накопичення, збереження, передачі та обробки інформації. У зв'язку з новими досягненнями інформаційні кордони стають практично прозорими.

Захист ділової, фінансової, технологічної та іншої інформації від несанкціонованого

використання, її зміни чи знищення набуває важливого значення серед підприємств будівельної галузі в період загострення конкурентної боротьби та світової фінансової кризи.

Концептуальні та науково-методологічні основи інформаційної безпеки ще тільки починають розроблятися. Так, першочерговим завданням при створенні теорії інформаційної безпеки підприємства є формування понятійного апарату. Для забезпечення ефективного захисту «інформації» раціонально буде поділити «інформаційну безпеку» на категорії і згідно яких впроваджувати певні засоби безпеки інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційна безпека це такий стан інформації, в якому забезпечується збереження визначених політикою безпеки властивостей інформації. Дана категорія виникла з появою засобів інформаційних комунікацій між людьми. Питанням інформаційної безпеки присвячені наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких слід назвати таких, як: Користін О.Є., Барановський О.І., Герасименко Л.В., Доля Л.М., Калюк О.М., Кавун С.В., Носов В.В., Огурцов В.В., Манжай О.В., Герасименко В.А., Малюк А.А., Герасимов П.А., Давыдовский А.И., Максимов В.А., Петраков А.В., Мак-Клар Стюарт, СкрембрейДжоел, Курц Джордж, Эрик Коул, Березін І., Воронов Ю.П., Донець Л.І., Живко З.Б., та ін. [3-7, 9-16]

Виклад основного матеріалу. Понятійний апарат інформаційної безпеки складається з наступних термінів: «інформація», «безпека», «інформаційна безпека», «економічна безпека», «інсайд», «інсайдер», «інсайдерська торгівля».

Термін «інформація» походить від латинського слова «informatio», що означає «відомості, роз'яснення, виклад». В діловому світі «інформація» як категорія використовується як об'єкт цивільного права. Необхідно розрізняти категорію «інформація» як термін життя і як правовий термін.

Інформація поділяється на відкриту та інформацію з обмеженим доступом. Згідно до ст.

30 Закону України "Про інформацію", інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденціальну (конфіденційну) і таємну. Так, до конфіденціальної інформації відносяться відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов[1].

Відповідно до ст. 36 Господарського кодексу України комерційною таємницею є відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, розголошення яких може завдати шкоди його інтересам. З правової точки зору, комерційну таємницю часто пов'язують з засобами захисту від неякісної конкуренції в межах реалізації права на інтелектуальну власність [2].

Цінна, важлива, вагома та конфіденційна, комерційна, тайна інформація потребує захисту та безпеки. В свою чергу безпека – це складне поняття, що допускає багато різних тлумачень. У «Енциклопедії економічної безпеки» безпека визначається як властивість будь-якої системи, що виражається у здатності предмета, явища чи процесу, зберігати свої основні характеристики, сутнісні параметри під час патологічних, руйнівних впливів [18]. В широкому розумінні поняття «безпека» передбачає захищеність будь-якого суб'єкта від зовнішніх та внутрішніх погроз.

Виділяють три рівня безпеки, що пов'язані між собою та формують одна одну: особиста безпека, безпека суспільства, безпека держави. Чітко визначити до якого рівня віднести «безпеку підприємства» неможливо, бо вона є однією зі складових, ще формують безпеку кожного з наведених рівнів [17].

Існує багата кількість критеріїв виділення видів безпеки які поділяються за певними ознаками (табл.1).

Таблиця 1

Види безпеки

Ознаки виділення видів безпеки	за впливом природних, технічних, соціальних, деструктивних сил	за територіальними ознаками	за змістом
Види безпеки	- геобіофізична; - технічна або техногенна; - суспільна або соціальна.	- міжнародна; - національна; - приватна.	- військова; - політична; - економічна; - екологічна; - інформаційна; - культурна; - демографічна; - науково-технічна; - правова т.і.

В даній статті увага приділена економічній та інформаційній безпеці на підприємствах будівельної галузі. Так, існує багато наукових думок та тлумачень терміна «економічна безпека», але багато в чому схожих. На нашу думку наступне визначення є всеохоплюючим, так «економічна безпека» - рівень економіки, який треба підтримувати, розвивати та захищати економічні відносини, сукупність умов і чинників, які забезпечують незалежність та вдосконалення національної економіки, стабільність в несприятливих умовах та забезпечення довгострокового виробництва максимальної кількості економічних ресурсів на душу населення найбільш ефективним способом.

Виділяють декілька етапів трансформації інформаційної безпеки які тісно пов'язані з засобами виникнення, передачі, збереження та оброблення інформації:

1) В період використання природних засобів комунікації (до 1816 року) завданням інформаційної безпеки було захист відомостей.

2) Починаючи з 1816 року використовують штучні технічні засоби електрозв'язку і радіозв'язку. Для забезпечення інформаційної безпеки необхідно було використовувати кодування повідомлення з подальшим декодуванням прийнятого повідомлення.

3) В 1935 року з'явилися засоби радіолокації і гідроакустики.

4) З 1946 року впроваджуються електронно-обчислювальні машини (комп'ютери). Завдання інформаційної безпеки вирішувалися методами обмеження фізичного доступу до устаткування засобів добування, переробки і передачі інформації.

5) З розвитком локальних інформаційно-комунікаційних мереж, за для інформаційної безпеки вводилися методи і способи фізичного захисту засобів добування, переробки і передачі інформації.

6) З використанням надомобільних комунікаційних пристроїв з широким спектром завдань у 1973 році загрози інформаційній безпеці стали набагато серйознішими. Інформаційний ресурс став найважливішим ресурсом держави, а забезпечення його безпеки є найважливішою і обов'язковою складовою національної безпеки. Формується інформаційне право — нова галузь міжнародної правової системи.

7) Із створенням і розвитком глобальних інформаційно-комунікаційних мереж з використанням космічних засобів забезпечення необхідним є створення макросистеми інформаційної безпеки людства під егідою ведучих міжнародних форумів.

Засоби збереження, використання, передачі інформації змінюються великими темпами і загрози інформаційній безпеці стають

серйознішими і вагомішими. Тому для здійснення ефективного захисту «інформації» необхідно поділити «інформаційну безпеку» на категорії згідно яких впроваджувати певні засоби безпеки інформації.

З погляду інформаційної безпеки в науковій літературі виділяють 4 категорії інформаційної безпеки: конфіденційність, цілісність, автентичність, апелюємість. Але на нашу думку категорії інформаційної безпеки мають бути доповнені наступними категоріями: підзвітність та достовірність (Рис. 1.)

Взаємозв'язок даних категорій дає змогу всебічно попереджувати витік інформації з підприємства.

Для ефективного використання та захисту інформації вона має бути систематизована та пов'язана між собою. Як система управління інформаційна система, тісно пов'язується з системами збереження, видачі та обміну інформації в процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати і обробляти відібрану інформацію. Інформаційні системи на підприємстві необхідні для організації інформації, та ефективного управління всіма ресурсами, створення інформаційного та технічного середовища для управління діяльністю на підприємстві.

Інформаційна система може існувати як із застосуванням так і без застосування комп'ютерної техніки — це є питання економічної необхідності на кожному підприємстві окремо.

Будь-яка інформаційна система має відповідати наступним категоріям, які наведені у рисунку 2.

Інформація за вищенаведеними категоріями є невід'ємною частиною системи корпоративного управління. Корпоративне управління є системою взаємодії між керівництвом компанії і акціонерами (акціонерного товариства, корпорації), радою директорів, а також з іншими зацікавленими особами, з допомогою якої реалізуються права акціонерів; комплекс механізмів, що дозволяють акціонерам (інвесторам) контролювати діяльність керівників компанії і вирішувати виникаючі проблеми з іншими групами впливу. Тому чітке розуміння і розмежування інформації є одним з важливих етапів в роботі корпоративного підприємства.

Будь-яка інформація відповідає вищенаведеним категоріям яка є об'єктом уваги інсайдерів є «інсайдерською інформацією». Інсайдером є юридична або фізична особа, яка має доступ до конфіденційної інформації завдяки службовому становищу і має можливість використати отриману інформацію за власними інтересами. Що може призвести до збитків на підприємстві або навіть до його банкрутства та

зникнення з ринку. Інсайдерами є колишні топ-менеджери, керівники (начальник відділу, головний бухгалтер, заступники директора, т.д.), акціонери, ділові партнери, співробітники юридичних, аудиторських, консалтингових фірм. У

США для обов'язкової звітності корпоративними інсайдерами визнаються службовці компанії, директора та акціонери, які володіють більше 10 % акціонерного капіталу компанії.

Рис. 1. Категорії інформаційної безпеки

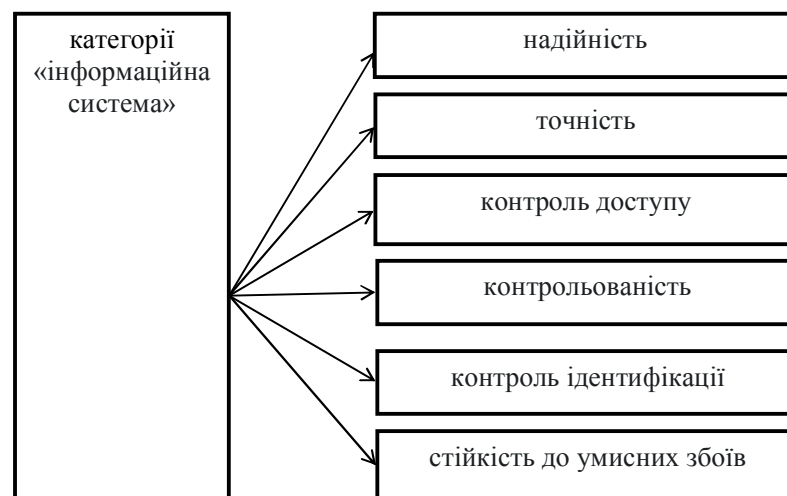

Рис. 2. Категорії «інформаційна система»

В Україні відповідальності за порушення обігу та використання інформації регламентується законодавчими та правовими актами: Кримінальний кодекс України, кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон України "Про державну таємницю", Закон України "Про доступ до публічної інформації", Закон України "Про Службу безпеки України", Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про інформацію" Кримінальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Господарський кодекс України.

Висновки. Таким чином, з урахуванням визначених категорій інформаційна безпека організації це цілеспрямована діяльність її органів та посадових осіб з використанням дозволених сил і засобів по досягненню стану захищеності інформаційного середовища організації, що забезпечує її нормальне функціонування і динамічний розвиток. Для реалізації захищеності інформаційного середовища організації підприємства чи установи необхідно функціонування саме комплексної системи захисту. Саме для реалізації захищеності інформаційного середовища організації підприємства чи установи в системі корпоративного управління будівельними підприємствами необхідно створити або відновити окремі самостійні підрозділи з захисту інформаційних ресурсів, які будуть проводити аналітичну роботу, надавати керівництву установи прогнози і пропозиції щодо підвищення рівня захисту інсайдерської інформації.

Також, система заходів забезпечення безпеки підприємства має включати сукупність державно-правових, адміністративних, режимних заходів, організацію попереджувально-профілактичної роботи з персоналом, фізичну охорону об'єктів і працівників підприємства, впровадження технічних засобів захисту від промислового і комерційного шпигунства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Закони України. -К., 1996. Т.4.
2. Господарський кодекс України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Березин И. Промышленный шпионаж, конкурентная разведка, бенчмаркинг и этика бизнеса // Практический маркетинг- 2005,- №101(22 июля)
4. Воронов Ю.П. Принципы конкурентной разведки // ЗКО,- 2004,- №10. — С. 94-105.
5. Герасименко В. А. Основы защиты информации / В. А. Герасименко, А. А. Малюк. – М.: МОПО РФ – МГИФИ, 1997. – 538 с.
6. Герасимов П. А. Основы экономической безопасности: Учебнометод. комплекс (для студ. обучающихся по спец. 08050365 "Антикризисное управление", 08011665 "Математические методы в экономике"). – М.: Фин. акад. при Правительстве РФ, 2005. – 58 с.
7. Давыдовский А. И. Введение в защиту информации / А. И. Давыдовский, В. А. Максимов // Интеркомпьютер. – 1990. – № 1. – С.17 – 20.
8. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства : навч. пос. / Л.І. Донець. Н.В. Ващенко. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 240 с.
9. Економічна безпека: нав. посіб. / Користін О.Є., Барановський О.І., Герасименко Л.В., Доля Л.М., Калюк О.М. та ін. – Київ : Вид-во Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність" ; Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури, 2010. -368 с.
10. Живко З.Б. Конкурентна (ділова) розвідка в системі економічної безпеки: Монографія. — Зьав: АПРІОРІ, 2008. - 192 с.
11. Живко З.Б. Основні аспекти впливу конкурентної розвідки на недобросовісну конкурен- те / Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток підприємництва в Україні та економіко-правове забезпечення». — Львів, 2007. - С. 88-91.
12. Живко З.Б., Особливості кадрового забезпечення служби конкурентної розвідки в економічній безпеці фірми / З.Б. Живко, М.О. Живко, О.Й. Хомин. Науковий вісник ЛДУВС: Серія економічна. — 2. - Львів, 2006. - С. 306-327.
13. Кавун С. В. Информационная безопасность в бизнесе. Научное издание. – Харьков: Изд. ХНЭУ, 2007. – 408 с.
14. Петраков А. В. Основы практической защиты информации. Учебн. пособие. – 2-е изд. – М.: Радио и связь, 2000. – 368 с.
15. Стюарт Мак-Клар. Секреты хакеров. Безопасность сетей – готовые решения / Мак-Клар Стюарт, Скрембрей Джоел, Курц Джордж; [Пер. с англ. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2002. – 688 с.
16. Эрик Коул. Руководство по защите от хакеров.: Пер. с англ. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2002. – 640 с.
17. Тумар М.Б. Основы економічної безпеки підприємства : навч. посіб І М.Б. Тумар - К.: «Хай-Тек Прес», 2008 - 232 с.
18. Экономическая безопасность хозяйственных систем / Под об-щей ред. А. В. Колосова. – М. : РАГС, 2001. – 446 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Компанієць В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Єлагін Ю.В.*